

РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ У СИСТЕМІ АНАЛІТИЧНОГО КОНТРОЛЮ, СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

© А.Ю. Мартинова¹, Н.М. Зеленська²

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ВУГЛЕХІМІЧНИЙ ІНСТИТУТ (УХІН)», 61023, м. Харків, вул. Весніна, 7, Україна

О.П. Солонько³

Коксохімічне виробництво ПАТ "АрселорМіттал Кривий Ріг", 50095, Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Криворіжсталі, 1, Україна

¹ Мартинова Алла Юріївна, канд. техн. наук, зав. відділом аналітичних досліджень, стандартизації, метрології та екології (ВАДСМ та Е), ORCID: 0009-0009-1288-7765, Scopus ID: 57203485255, e-mail: alla_martynova_aisim@ukr.net

² Зеленська Наталія Михайлівна, ст. наук. співр. ВАДСМ та Е, ORCID: 0009-0008-0327-5137, e-mail: aisim@ukhin.org.ua

³ Солонько Олена Петрівна, начальник центральної лабораторії технічного відділу КХВ, ORCID: 0009-0005-7811-7676, e-mail: Olena.Solonko@arcelormittal.com

У статті розглянуто роль центральної лабораторії промислового підприємства у забезпеченні якості продукції на всіх етапах виробничого циклу – від вхідного контролю сировини до випробування готової продукції. Описано функції лабораторії як сучасного аналітичного центру, акредитованого відповідно до національних і міжнародних стандартів, а також її участь у впровадженні та застосуванні методик вимірювань і сертифікованих референтних матеріалів. Окрему увагу приділено питанням участі в програмах міжлабораторних порівнянь, внутрішнього контролю якості та співпраці з ДП «УХІН» у сфері стандартизації, розробленні нормативних документів та паспортів безпечності.

Зокрема показано, що відповідно до вимог стандарту ДСТУ EN ISO/IEC 17025 (розділ 7.7) лабораторія відстежує достовірність своїх результатів шляхом участі у програмах перевірки кваліфікації та міжлабораторних звіряннях. ДП «УХІН» як координатор, здійснює спеціально розроблену програму міжлабораторних порівняльних вимірювань (МІПР) показників якості хімічної продукції згідно ДСТУ EN ISO/IEC 17043. Програми МІПР будуються за різними схемами та передбачають різні показники оцінки точності результатів вимірювань: схеми з послідовним передаванням зразків від однієї вимірювальної лабораторії (ВЛ) до іншої, і це вимагає багато часу для їх реалізації; схеми з паралельним передаванням одного і того ж зразку вимірювальним лабораторіям; схеми з радіальним передаванням зразків передбачають послідовне передавання координатором зразків ВЛ. Перевірка професійного рівня з розділеними зразками передбачає порівняння даних, які одержані невеликими групами учасників.

Відзначено, що ДП «УХІН» використовує схема з одночасним паралельним передаванням контрольних зразків випробувальним лабораторіям.

Також показано значення акредитації та дотримання вимог міжнародних стандартів для забезпечення достовірності результатів вимірювань і підвищення конкурентоспроможності продукції підприємства.

Ключові слова: аналітичний контроль, центральна лабораторія, якість, проведення досліджень, сертифіковані референтні матеріали, методики вимірювань, національна стандартизація, паспорт безпечності.

Автор для листування Н.М. Зеленська, e-mail: aisim@ukhin.org.ua

Рукопис надійшов до редакції 10.04.2026

Прийнято до публікації 01.07.2026

Опубліковано 22.07.2026

Як цитувати:

1. Мартинова А.Ю. Роль центральної лабораторії у системі аналітичного контролю, стандартизації та забезпечення якості продукції / А.Ю. Мартинова, Н.М. Зеленська, О.П. Солонько // Вуглехімічний журнал. – 2026. – № 4. – С. 48-56. <https://doi.org/10.31081/1681-309X-2026-0-4-48-56>

2. Martynova, A.Yu., Zelenska, N.M. & Solonko, O.P. (2026). Rol tsentralnoi laboratorii u systemi analitychnoho kontroliu, standartyzatsii ta zabezpechennia yakosti produktsii. Vuhlekhimichnyi Zhurnal, (4), 48–56. <https://doi.org/10.31081/1681-309X-2026-0-3-48-56>

Як отримати повний текст статті:

- протягом 2-х років від дати опублікування – за запитом на e-mail: post@ukhin.org.ua

- після 2-х років від дати опублікування – вільний доступ у базі даних «Наукова періодика України» НБУ ім. Вернадського за посиланням:

http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=0&S21PREF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=ukh

Ця стаття ліцензується відповідно до міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Бібліографічний список

1. Закон України «Про акредитацію органів з оцінки відповідності», від 17 травня 2001 року № 2407-III / База даних «Законодавство України» / ВР України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2407-14#Text>
2. Податковий Кодекс України, від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, із змінами і доповненнями / База даних «Законодавство України» / ВР України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального», від 18 червня 2024 року № 3817-IX / База даних «Законодавство України» / ВР України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3817-20#Text>
4. ISO 501:2025 Hard coal — Determination of the crucible swelling number. International Organization for Standardization: Geneva, Switzerland; 2025.
5. ISO 728:2021 Coke — Size analysis by sieving. International Organization for Standardization: Geneva, Switzerland; 2021.
6. ISO 1171:2024 Coal and coke — Determination of ash. International Organization for Standardization: Geneva, Switzerland; 2025.
7. ДСТУ EN ISO/IEC 17043:2017 (EN ISO/IEC 17043:2010; ISO/IEC 17043:2010, IDT). – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2017. – 39 с.
8. ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 (EN ISO/IEC 17025:2017, IDT; ISO/IEC 17025:2017, IDT) Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2019. – 30 с.
9. Закон України «Про стандартизацію», від 05 червня 2014 року № 1315-VII / База даних «Законодавство України» / ВР України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
10. ДСТУ 1.2:2024 Національна стандартизація. Правила проведення робіт з національної стандартизації. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2024. – 40 с.
11. ДСТУ 1.5:2015 Національна стандартизація. Правила розроблення, викладання та оформлення національних нормативних документів. – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2015. – 65 с.
12. СОУ КЗПС 74.9-02568182-003:2016 Технічні умови України. Настанови щодо типової побудови, викладання, оформлення, позначення, прийняття та надання чинності – Чинний від 2016-01-13 – Київ: ДП «Укрметртестстандарт», 2016 – 47 с.
13. Технічний регламент щодо безпечності хімічної продукції, Постанова КМУ від 23 липня 2024 року № 847 / База даних «Законодавство України» / ВР України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2024-%D0%BF#Text>